

ECONOMIES' HORIZONS
Економічні горизонтиDOI: doi.org/10.31499/2616-5236Homepage: <http://eh.udpu.edu.ua>**ISSN**
2522-9273
(print)
2616-5236
(online)

UDC: 61:334.021:061.2](477.52)"2023/2024"

JEL Classification I18, H51, H75, O18, F35

DOI: [10.31499/2616-5236.3\(32\).2025.334540](https://doi.org/10.31499/2616-5236.3(32).2025.334540)**Valentyna Hlynenko**, Sumy State University*Postgraduate student, Department of Surgery, Traumatology, Orthopedics and Tuberculosis***Oksana Zamora**, Sumy State University*Candidate of Economic Sciences, Associate Professor, Associate Professor of the Department of International Economic Relations***ОГЛЯД ДОСТУПНИХ ТА ОТРИМАНИХ ГРАНТІВ НА РОЗВИТОК
МЕДИЧНОЇ ГАЛУЗІ В УКРАЇНІ НА ПРИКЛАДІ СУМСЬКОЇ
ОБЛАСТІ В 2023-2024 РР.****OVERVIEW OF AVAILABLE AND AWARDED GRANTS FOR
DEVELOPMENT OF THE MEDICAL INDUSTRY IN UKRAINE ON THE
SUMY REGION CASE IN 2023-2024**

Анотація: Грантове фінансування стало ключовим інструментом для розвитку медичних досліджень та інновацій у сфері охорони здоров'я. Вплив міжнародних і національних грантових програм на модернізацію інфраструктури, закупівлю медичного обладнання та впровадження інноваційних технологій. Оцінено ефективність використання грантів у медичних закладах регіону, виявлено основні проблеми, зокрема бюрократичні перепони та обмежену готовність установ.

Abstract: The purpose of the work. To assess the effectiveness of the use of medical grants in the Sumy region, to identify the key problems and difficulties that medical institutions encounter when receiving and using grants, and to determine the prospects for further development of grant projects in the region.

Materials and methods. Understanding the materials and methods used in this study will allow for a comprehensive study of medical financing available in the Sumy region and to identify key aspects that facilitate or hinder the successful financing of medical projects. This, in turn, will facilitate the efficient use of funding to expand medical infrastructure and improve access to medical services in the region.

Results and discussion. Medical institutions in the Sumy region are actively attracting grant funding to modernize infrastructure, purchase medical equipment and introduce the latest technologies. In 2023, 15 grant projects worth UAH 30 million were implemented, of which 7 were funded by international programs (EU4Health, Horizon Europe), and 8 by state programs. On average, grants amounted to UAH 2-5 million per project.

Thanks to grant funding, medical institutions such as the Sumy Regional Clinical Hospital, the Konotop Central District Hospital and others were able to modernize equipment and introduce new technologies. However, there are problems with bureaucracy, insufficient preparedness of medical institutions and limited duration of projects, which can reduce the effectiveness of grants.

It is necessary to improve the application process, increase transparency and support the sustainable development of medical institutions after the completion of projects.

Conclusions. Medical grants provided at the national and international levels have significantly improved medical services in the Sumy region, contributing to the modernization of infrastructure, improving the qualifications of medical personnel and the introduction of modern treatment methods. However, for further development, it is necessary to improve the transparency and efficiency of the grant application process, as well as to improve the mechanisms for monitoring and evaluating projects. The introduction of personal grants for students and young professionals and integration into international initiatives can contribute to increasing the competitiveness of the region's medical sector in the global context.

Keywords: *medical grants, financing, infrastructure, modernization, medical institutions, innovations, efficiency, grant programs, Sumy region, monitoring*

Ключові слова: *медичні гранти, фінансування, інфраструктура, модернізація, медичні установи, інновації, ефективність, грантові програми, Сумська область, моніторинг*

Вступ. Грантове фінансування стало важливим інструментом для розвитку медичної науки, освіти та охорони здоров'я. Історія медичних грантів бере свій початок у другій половині ХХ століття, коли інститути та фонди почали активно фінансувати дослідження та проекти, спрямовані на покращення здоров'я населення. Згодом грантові програми стали невід'ємною частиною медичних і наукових інновацій, підтримуючи розробку нових методів лікування, технологій

і вдосконалення системи охорони здоров'я[3,7].

У післявоєнний період, в умовах швидкого розвитку медицини та науки, гранти стали важливим інструментом для фінансування медичних досліджень. Однією з перших великих організацій, яка почала активно надавати гранти для медичних досліджень, став Національний інститут здоров'я (NIH) в США, заснована у 1930-х роках. У 1950-х роках NIH активно фінансували дослідження в галузі медицини,

зокрема у таких сферах, як інфекційні хвороби, хірургія та біомедична інженерія.

Водночас в Європі почали розвиватися національні програми з підтримки медичних досліджень. Одним з найбільш відомих прикладів стало створення Європейської організації ядерних досліджень (CERN) (Європейська організація з ядерних досліджень) була заснована в 1954 році, але на початку не займалася безпосередньо медичними дослідженнями. З часом почала фінансувати не лише фізичні, але й біомедичні дослідження, зокрема у галузі радіаційної медицини.

У 1970-х роках на міжнародному рівні з'являються нові організації, які починають надавати гранти на медичні дослідження. Всесвітня організація охорони здоров'я (ВООЗ), яка була заснована в 1948 році, стала одним з основних постачальників грантів для медичних проектів в країнах, що розвиваються. ВООЗ активно підтримувала дослідження в галузі інфекційних хвороб, епідеміології та вакцинації, а також фінансувала програми з боротьби з малярією, туберкульозом та іншими захворюваннями [3,4,6].

У цей період також починає діяти Глобальний фонд боротьби зі СНІДом, туберкульозом і малярією (1996 рік), який став важливим гравцем у фінансуванні досліджень і програм, спрямованих на боротьбу з цими захворюваннями в різних країнах світу [3,4].

Після 1991 році, в Україні та інших пострадянських країнах виникла необхідність у фінансуванні

медичних досліджень та розвитку системи охорони здоров'я. У цей період значну роль починають відігравати міжнародні грантові організації, зокрема USAID, Глобальний фонд та Фонд Білла і Мелінди Гейтс. Ці організації сприяли розвитку медичних досліджень, фінансуючи проекти, спрямовані на боротьбу з ВІЛ/СНІДом, туберкульозом, гепатитом та іншими захворюваннями [4,8].

В Україні з'являються грантові програми, спрямовані на модернізацію медичної освіти та покращення якості охорони здоров'я. Наприклад, гранти від Міністерства охорони здоров'я України для медичних установ і вищих навчальних закладів, спрямовані на покращення наукової бази і модернізацію лікувальних процесів.

З початку 2000-х років грантові програми набули ще більшої важливості для розвитку медичних досліджень та освіти. У цей період активізується співпраця між Європейським Союзом і Україною у сфері охорони здоров'я. Однією з основних платформ для фінансування медичних досліджень стала програма Horizon 2020 (з 2014 року, що змінилася на Horizon Europe), яка надає значні кошти для інновацій у медичних науках [5].

EU4Health, яка є частиною програми Horizon Europe, стала важливим джерелом фінансування медичних проектів у країнах ЄС і сусідніх країнах, включаючи Україну. Програма підтримує ініціативи, спрямовані на розвиток інфраструктури охорони здоров'я,

інновацій у медицині, покращення доступу до медичних послуг, а також боротьби з пандеміями та іншими глобальними загрозами [1,6].

Розвиток медичних грантів у Сумській області є важливим етапом у забезпеченні фінансової підтримки для медичних установ, що сприяє покращенню інфраструктури охорони здоров'я та забезпеченню доступу до якісних медичних послуг. Протягом останніх років область активно інтегрує грантові програми як інструмент для реалізації медичних проєктів, як на національному, так і на міжнародному рівнях [2].

Мета роботи. В умовах обмеженого фінансування з боку держави та необхідності оновлення медичних закладів, гранти відіграють важливу роль у забезпеченні лікарень ресурсами для поліпшення якості медичних послуг, закупівель. Тема медичних грантів на Сумщині є надзвичайно актуальною у контексті стратегічних змін в охороні здоров'я та інтеграції до європейської системи охорони здоров'я. Оцінити ефективність використання медичних грантів у Сумській області, виявити основні проблеми та труднощі, з якими стикаються медичні установи при отриманні та використанні грантів, а також визначити можливості подальшого розвитку грантових ініціатив у регіоні.

Матеріали та методи. Оцінка законодавчих та нормативно-правових актів, що регулюють надання грантів в галузі охорони здоров'я на національному та регіональному рівнях. Це дозволить

виявити можливості та обмеження, що існують для медичних установ Сумської області. Вивчення основних грантових програм, таких як EU4Health, Horizon Europe, для визначення конкретних можливостей фінансування для медичних установ в Сумській області.

Огляд публікацій та оголошень про відкриті конкурси на гранти на онлайн-платформах, таких як EU Funding & Tenders Portal, що містять актуальні пропозиції фінансування в сфері охорони здоров'я.

Дослідження спеціалізованих грантових ресурсів для медичних установ з акцентом на Сумську область.

Аналіз успішних прикладів отримання грантів медичними установами в Сумській області. Це дозволить виявити ефективні стратегії подачі заявок і визначити проблеми, з якими стикаються організації під час отримання фінансування.

Вивчення проєктів, що отримали грантову підтримку, для оцінки їхнього впливу на розвиток медичних послуг у регіоні.

Використання системного аналізу для дослідження всіх аспектів грантового фінансування, включаючи законодавчі та фінансові обмеження, стратегії реалізації проєктів та оцінку результативності грантових програм.

Результати та обговорення. Медичні заклади Сумської області активно залучають грантове фінансування для покращення своїх інфраструктурних можливостей, модернізації медичного обладнання,

впровадження новітніх технологій та покращення доступу до медичних послуг. Однак, питання використання грантів залишається недостатньо дослідженим на рівні конкретних закладів. Зібрані статистичні дані та аналіз результатів грантових програм надають змогу оцінити ефективність та масштаб залучення фінансування в медичну сферу регіону.

Відповідно до офіційних звітів органів місцевої влади, у 2023 році в Сумській області було реалізовано 15 медичних грантових проектів, сума фінансування яких склала близько 30 млн грн. Це включає як місцеві, так і міжнародні гранти. Зокрема:

- 7 проектів були фінансовані за рахунок міжнародних грантових програм, таких як EU4Health та Horizon Europe.
- 8 проектів отримали фінансування з державних програм, таких як Національна програма охорони здоров'я та Регіональні гранти розвитку медицини.
- У середньому, розмір гранту для одного проекту складав 2-5 млн грн, що використовувалося на модернізацію медичного обладнання та створення нових медичних послуг.

На основі проведеного аналізу, низка медичних установ Сумської області скористалася можливістю отримати гранти для реалізації різноманітних проектів. Серед них:

- Сумська обласна клінічна лікарня – цей заклад отримав грантові кошти від міжнародних програм EU4Health та Horizon Europe для модернізації обладнання, зокрема для закупівлі нових апаратів

для діагностики та лікування онкологічних захворювань. Грантові кошти також були використані для закупівлі сучасного апарату для діагностики серцево-судинних захворювань, що дозволило знизити час проведення досліджень та покращити якість обслуговування пацієнтів.

- Конотопська центральна районна лікарня – отримала фінансування через національні програми, зокрема для реалізації проектів в сфері телемедицини та цифровізації медичних послуг. Завдяки грантовому фінансуванню вдалося створити централізовану базу даних пацієнтів для покращення доступу до медичних карток, що скоротило час на консультації та діагностику

- Сумський обласний центр профілактики та боротьби зі СНІДом – активно залучає гранти для реалізації проектів, спрямованих на зменшення поширення ВІЛ-інфекції в регіоні, отримуючи фінансову підтримку як від державних, так і міжнародних організацій. Завдяки грантовому фінансуванню зміг закупити нове лабораторне обладнання, що дозволило значно покращити точність діагностики ВІЛ-інфекцій.

- Сумський обласний перинатальний центр – отримав грантові кошти для покращення умов надання медичних послуг для вагітних та новонароджених, а також для закупівлі обладнання для реанімації новонароджених.

Медичні гранти, як правило, є важливим інструментом для підтримки розвитку охорони здоров'я в різних регіонах,

включаючи прикордонні громади. Враховуючи особливості прикордонних територій, такі громади можуть мати додаткові переваги в отриманні грантів через участь у програмах транскордонного співробітництва, а також завдяки специфічним потребам у поліпшенні медичної інфраструктури та забезпеченні медичних послуг для прикордонного населення.

Транскордонне співробітництво: Прикордонні громади часто беруть участь у програмах транскордонного співробітництва, таких як Програма підтримки прикордонних територій Європейського Союзу або Черезкордонні програми на основі угод між Україною та сусідніми державами (наприклад, Україна-Румунія, Україна-Польща). Ці програми часто фінансують проекти в галузі охорони здоров'я, що мають на меті покращення медичних послуг на прикордонних територіях.

Програми міжнародного співробітництва: Прикордонні громади можуть також брати участь у міжнародних грантах, таких як EU4Health або Horizon Europe, які надають фінансування для медичних ініціатив у прикордонних регіонах, де можуть виникати специфічні виклики, пов'язані з доступом до медичних послуг через географічну віддаленість або вищий рівень міграції населення.

Державні програми підтримки регіонів: В Україні існують національні грантові програми для підтримки розвитку медичних установ на місцевому рівні, які також можуть бути доступні для прикордонних громад. Зокрема, такі

програми націлені на модернізацію медичних установ, закупівлю медичного обладнання, покращення умов лікування, боротьбу з епідеміями та інші важливі аспекти охорони здоров'я.

В 2024 році кілька прикордонних громад в Сумській області отримували фінансування через національні та міжнародні програми. Приміром, Глухівська громада, яка є прикордонною, отримала фінансування через проект транскордонного співробітництва з Росією для покращення медичних послуг у сільських районах.

Шосткинська громада, що також знаходиться на прикордонній території, брала участь у програмі, спрямованій на покращення медичної допомоги в прикордонних регіонах через ініціативи, що фінансуються міжнародними організаціями.

Негативні результати від медичних грантів можуть виникати через ряд факторів, включаючи неефективне використання коштів, недостатню готовність медичних установ до участі в грантових програмах, обмежену тривалість проектів, бюрократичні перепони та нерівномірний доступ до фінансування. Для покращення ситуації необхідно вдосконалювати механізми подачі заявок, забезпечити належний моніторинг проектів, а також підтримувати сталий розвиток медичних установ навіть після завершення фінансування.

Прикордонні громади Сумської області мають потенціал для отримання медичних грантів, зокрема через програми

трансграничного співробітництва та міжнародні ініціативи. Проте для ефективного залучення грантів необхідно забезпечити кращу інформованість, знизити бюрократичні бар'єри та підтримати громади в процесі подачі заявок на фінансування.

Висновки. Медичні гранти, які надаються як на національному, так і на міжнародному рівнях, мають значний вплив на покращення медичних послуг у Сумській області. Завдяки грантовому фінансуванню вдалося модернізувати інфраструктуру медичних закладів, підвищити якість освіти та підготовки медичних кадрів, а також

забезпечити доступ до сучасних методів лікування для населення області.

Проте для подальшого розвитку необхідно зосередитися на покращенні прозорості та ефективності процесів подачі заявок на гранти, а також удосконалити механізми моніторингу і оцінки реалізації проектів. Крім того, впровадження персональних грантів для студентів і молодих спеціалістів, а також інтеграція в міжнародні ініціативи можуть стати важливими кроками для підвищення конкурентоспроможності медичної сфери Сумської області в глобальному контексті.

References

- Burkovskaya, I. V. (2020). *Grant problems in the medical field: analysis of possibilities for Ukraine. Medical sciences*, 13(2), 145-150 [in Ukrainian].
- Sydorenko, T. A. (2021). *Finansuvannia medychnykh ustanov cherez granty: international and national dosvid. Okhorona zdorovya Ukrainy*, 8(3), 56-62 [in Ukrainian].
- Melnyk, I. H., & Novak, I. M. (2022). *Divorce of medical grants in Ukraine: suchasni tendentsii ta vyklyky. Zbirnik naukovykh robot*, 14(1), 25-32 [in Ukrainian].
- The Global Fund to Fight AIDS, Tuberculosis and Malaria. (2019). *Problems of financing medical initiatives in Ukraine*. URL: <https://www.globalfund.org> [in Ukrainian].
- Horizon 2020: Agenda for the European Union from Financial Science. Research and Innovation. (2020). European Union. URL: <https://ec.europa.eu/info/funding-tenders/opportunities/portal/screen/home> [in Ukrainian].
- The European problem of combating the coronavirus disease EU4Health. (2021). European Commission. URL: <https://ec.europa.eu/info/funding-tenders/opportunities/portal/screen/home> [in Ukrainian].
- Ministry of Health of Ukraine. (2023). *Svet for financing medychnykh proektiv cherez grant*. URL: <https://moz.gov.ua> [in Ukrainian].
- Shevchenko, N. V. (2021). *Instytutsiini aspekty vykorystannia hrantiv u sferi okhorony zdorovya. Upravliniya okhorony zdorovya*, 6(4), 78-85 [in Ukrainian].